

Artikel in: De Cock, L. (2014). De biologische landbouw in Vlaanderen. NOBL, Merelbeke, 150-151.

Gezondheid en welzijn bij bio-leghennen in Europa – project HealthyHens

Aan de hand van een epidemiologische studie worden risicofactoren geïdentificeerd die geassocieerd zijn met de gezondheid, het welzijn, de sterfte en productieresultaten van biologische leghennen. Op die manier werkt ILVO mee aan het verbeteren van de gezondheid en het welzijn van biologische leghennen in Europa.

Internationaal identieke uitvoering van het project

Het onderzoek van ILVO wordt uitgevoerd binnen HealthyHens, een Europees project (CORE Organic II) dat acht landen omvat (DE, DK, IT, UK, NL, AT, SE, BE). In elk van deze landen wordt op identieke wijze in 115 praktijkbedrijven een observationele studie uitgevoerd. België is vertegenwoordigd door evaluaties op 7 leghennenbedrijven. Het project focust op (1) endo- en ectoparasieten, (2) gebruik, ontwerp en beheer van vrije uitloop, (3) verenpikken en kannibalisme, en (4) andere gezondheids- en welzijnsproblemen, zoals borstbeenletsels en pootproblemen. Naast de dataverzameling op de Belgische bedrijven, heeft ILVO bijgedragen aan de ontwikkeling van methodieken en opleidingen. Bij de start is er met alle internationale partners een lijst met selectiecriteria opgesteld waaraan de bedrijven moeten voldoen en er werden protocollen opgesteld die in elk land uitvoerbaar waren. Alle onderzoekers werden opgeleid om de protocollen op uniforme wijze uit te voeren.

Voorlopige overzichtresultaten observationele studie

Voorlopige resultaten tonen grote variatie aan tussen de onderzochte koppels hennen, zowel binnen de landen als tussen de landen. Hieronder volgen enkele voorlopige resultaten van de observationele studie op alle 115 deelnemende stallen.

- Ecto- en endoparasieten:
  - Bloedluizen werden aangetroffen in de zomer en in de winter
  - 55% van de meststalen genomen tijdens de legpiek en 61% van de stalen genomen op het 'einde' van de legperiode waren besmet met eitjes van *Ascaridia galli* (grote spoelworm) en *Heterakis gallinarum* (kleine spoelworm).
  - Bij dissecties op een steekproef van 15 hennen op het einde van de legronde waren 68% van de koppels besmet met *Ascaridia* wormen en 28% met *Heterakis* wormen.
  - Eitjes van de *Capillaria* (haarworm) werden aangetroffen in ongeveer een kwart van alle onderzochte koppels.
- Borstbeenletsels:
  - Alle hennen vertoonden tekenen van borstbeenletsel (breuk of deviatie)!
  - Breuken van het borstbeen varieerden van 0 tot 88 % van alle onderzochte hennen in een koppel (gemiddelde 31%).
  - Kromming van het borstbeen varieerde van 0 tot 84% van alle onderzochte hennen in een koppel (gemiddeld 23%).
- Pootgezondheid:
  - Gemiddeld had 29% van de hennen voetzoolliesies en 33% vertoonde hyperkeratose op de voetzolen.
- Verenpikkerij en kannibalisme kwam zeer gevarieerd voor. Er waren koppels waarbij dit schadelijk gedrag totaal afwezig was en andere koppels waarbij alle hennen tekenen van pikkerij vertoonden.

Benchmark en aanbevelingen

Na volledige verwerking van alle resultaten zullen statistische analyses worden uitgevoerd om risicofactoren identificeren en een inzicht te krijgen in hoe de Belgische bedrijven scoren in vergelijking met andere Europese bedrijven. Vervolgens zullen aanbevelingen en preventiestrategieën opgesteld worden om het management van bio-leghennen te optimaliseren.

Deze aanbevelingen zullen gepresenteerd worden aan landbouwers en adviseurs en zullen ter beschikking worden gesteld via publicatie in wetenschappelijke vakbladen.

Contactpersonen:

- Jasper Heerkens (jasper.heerkens@ilvo.vlaanderen.be)
- Frank Tuyttens (frank.tuyttens@ilvo.vlaanderen.be)

Onderzoekseenheid: ILVO-Dier, Scheldeweg 68, 9090 Melle

Samenwerking: Wetenschappelijke instellingen in DE, DK, IT, UK, NL, AT en SE.

Financiering: COREOrganic ERAnet (Vlaamse partner: Departement Landbouw en Visserij, Vlaamse overheid)

Looptijd

Nov-2011 / Dec-2014

Trefwoorden

Leghennen, Wormbesmetting, Vrije uitloop, Botbreuken, Vederpikken, pootgezondheid